

Úvod do uměnovědných studií

SUBKULTURA

Pojem subkultura (z latinského *sub* = 'pod' + kultura) byl poprvé použit ve 40. letech v několika významech ve společenských vědách. Obvykle bývá vymezován pro označení dílčí kategorie uvnitř širší kultury, převládající nebo oficiální. Má naznačovat odlišnost od dominantní nebo mainstreamové společnosti. Tvoří ji skupiny lidí, kteří sdílejí stejné názory, hodnoty a normy, díky nimž se od ostatní společnosti odlišují. Každá subkultura využívá svých typických znaků a staví z nich konstrukce mnohonásobných identit. Vyvíjí vlastní módu a estetické formy vyjadřování z hlediska neoficiálních skupin a proudů. Subkultury mohou vznikat na organizované i neorganizované bázi, zpravidla nejsou vázány na určité místo a jsou rozšířeny v celé společnosti.

VIZUÁLNÍ STYL ČESKÝCH SUBKULTUR

Spínací špendlík, těžká bota, motorka, vlasy česané na patku nebo dredy nabývají symbolických rozměrů, stávají se jistým druhem stigmat, známkou dobrovolně přijatého exilu, kterým příslušník subkultury oznamuje odmítnutí mainstreamu. Řadí se do určité subkultury. Obléká se do vlastní uniformy a mluví jazykem, kterému rozumí jen on sám.

Dnešní pestrost subkultur, kterou tu můžeme najít je obrovská. Většina inspirace k nám proudí z cizích zemí. Především ze zámoří, kde jsou oproti nám stále v předstihu. Na počátku českých subkultur stojí skupiny lidí, které se začaly formovat s nástupem komunismu. První máničky, pankáči, metalisti, veksláci a svým způsobem i feťáci. Za tehdejších dob, ale vypadali všechny tyto „party“ podobně, což bylo dáno velice omezenou oděvní nabídkou. Oproti dnešní době, kdy každá subkultura dbá především o svoji „image“. Velká část těchto lidí nakupuje ve specializovaných obchodech s oblečením a snaží se o co největší potlačení stádnosti.

Každý příslušník nějaké subkultury má potřebu hlásit již navenek ke které skupině patří a s kým a čím se identifikuje. Na naší české scéně se pohybuje několik více či méně významných subkultur. Mezi nejstarší patří rozhodně punk, díky němuž se o subkulturách jako takových začalo psát v akademickém diskursu. Dnes má punk několik odnoží (punk-rock, street-punk, crust, Oi!, anarchy-punk), ideologie je ale v podstatě neměnná – odpor vůči systému, extremismu, atd. Hlavním cílem jak už v hudbě, tak v módě bylo šokovat! Typické číro na hlavě a v ruce okovaný křivák jsou toho důkazem.

Dalšími aktivisticky zaměřenými subkulturami jsou hard core a metal. Hard core se vyvinul z punku a podobně jako on reflektuje sociální tematiku a politiku. Hard core inspiroval spousty dalších stylů (grunge, trash metal, metalcore, black) Tato skupina lidí se odlišuje i vzhledově. Častými rysy jsou dlouhé vlasy, tmavé oblečení a typické stahováky (okovaný kožený náramek). *„Prvky blackové vizuality sice pronikly do mainstreamu, žánr sám však nadále uchovává a rozšiřuje elitářství a soběstačnost, které jsou metalu tak blízké.“ (Veselý, 2011, s. 205)*

Velmi známou subkulturou jsou hippies. Komunita, která vznikla v šedesátých letech na západním pobřeží USA v San Franciscu. Za základní ideu této subkultury lze považovat vzpouru proti společnosti, propagování míru, lásky, svobody a návratu k přírodě. Dalším výrazným projevem spojeným s tímto hnutím bylo tíhnutí k mysticismu, různým druhům východních náboženství a filozofií, objevování západních kultur a zvyků a jejich propojování se soudobou kulturou a způsobem uvažování. Z toho vychází i jejich vizuální dojem. Orientální oblečení, spousta ozdob, náušnic, přírodní materiály a barvy. Mají svoji filozofii, kterou se snaží ukázat i navenek.

„Subkultura skinheads patří posledních dvacet let k těm mediálně nejvýraznějším a nejkontroverznějším.“ (Veselý, 2011, s. 117) Počátky skinheads kultury jsou v Anglii. V šedesátých letech se zde začali potkávat mladí hoši tzv. mods se skupinkami rude boys přistěhovanými z Jamajky. Prolnutím těchto stylů a kultur vznikla subkultura skinheads. Do Čech přichází toto hnutí v polovině osmdesátých let. K velké populaci skinheads přispívá v roce 1989 kapela Orlík se svými neonacistickými texty, což mnoha mladým lidem v porevoluční době imponuje. Přesto se formují i skupiny skinheads, kteří rasismus odsuzují a jejich ideou je především odmítání politiky. Typické módní značky jsou Fred Perry, Lonsdale, Dr. Martens, atd. Preferují polovojský vzhled a bundu typu bomber. Jak už vyplývá z názvu, nedílnou součástí je holá hlava.

Další, spíše novodobou subkulturou je straight edge. *„Jsem stejnej jako jsi ty / jen mám lepší věci na práci / než se kámošit se zombíky / a naječovat si palici,“ začíná text, který naprosto převrátil myšlení punkové subkultury, aniž by popřel její principy.“ (Veselý, 2011, s. 473)* Symbolem této subkultury je písmeno X, má naznačovat odmítnutí. Odmítnutí drog, alkoholu a promiskuity. Ideou je vnitřní osvobození prostřednictvím disciplíny. Velká část těchto lidí jsou vegetariáni či vegani, bojují za práva zvířat a za celkové zlepšení světa. Symbol X můžeme u těchto lidí nalézt na hřbetu obou rukou na oblečení, nebo vytetované jinde na těle.

V dnešní době velmi populární subkulturou jsou hipsteři. Tento styl dorazil do České republiky asi s pětiletým zpožděním z USA. *„Hipster musí být v neustálém střehu, aby svoji identitu korigoval podle trendů a zároveň se při tom tvářil, že ho trendy nezajímají.“ (Veselý, 2011, s. 499)* Pokrytectví nebo společenská strategie? Dnešní hipsteři kradou vizuální prvky z jiných subkultur a zbavují je jejich původního významu. Vytvářejí z nich vlastní ironický hybrid. Černé brýle s tlustou obroučkou, skinny jeans a vytahaný svetr po otci jsou hlavní poznávací znaky. Kombinují takzvané „vintage“ věci ze second handu s pár novými kousky. Správný hipster je totiž především originální a křičí: "Módní trendy jdou mimo mě, sakra, lidi, snažte se být sví!"

Jedno je však jisté: na začátku druhé dekády nového tisíciletí se snad každý, více či méně řadí do určité subkultury, i když si to občas odmítáme přiznat. Domnívám se, že tomu není na škodu právě proto, že ve světě směřujícím k homogenizaci života jsou subkultury vzácnými ostrůvky jinakosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) VESELÝ, K., Vladimír 518, *Kmeny*. Praha, 2011. 117, 205, 473, 499 s. ISBN 978-80-903973-2-3.
- 2) HENCKMANN, W., LOTTER, K. *Estetický slovník*. Praha, 1995. ISBN 8020504788,
9788020504784.
- 3) BARKER, Ch. *Slovník kulturálních studií*. Praha, 2006. ISBN 8073670992.